

1. Натуральні об'єкти – рослини, тварини, знаряддя і продукти праці, мінерали, хімічні речовини та ін. Конкретність, повнота, багатогранність натуральних об'єктів не можуть замінити штучні зображення [1, 49].

2. Зображальні (образно-опосередковані) засоби – навчальні картини, репродукції художніх картин, макети, муляжі та ін. Цінність їх у тому, що вони в яскравій образній формі відображають складні предмети і явища [2, 111].

3. Схематичні засоби – географічні, топографічні, історичні карти, схеми, малюнки, діаграми, графіки тощо. Вони відображають дійсність в умовних, символічних і графічних формах, схематично, але чітко показують кількість просторові відношення між окремими елементарними відображених явищ, зв'язки і залежності між різними сторонами об'єкта [3, 70].

Відповідно до іншої класифікації (Г. М. Коджаспирова) наочні засоби діляться на дві групи: предметні і образотворчі. Носіями **предметної наочності** виступають натуральні об'єкти або їх замітники, які створюють ясні враження і уявлення про предмет [2, 115]. **Образотворча наочність**, в свою чергу, підрозділяється на **словесну**, **образну** і **символічну**. Викладач може створити яскравий образ не тільки за допомогою видимих предметів, він має для цього виражальні засоби мови. До образним засобів відносяться макети, муляжі, моделі, картини, ілюстрації, малюнки; до символічних – схеми, креслення, карти, символи [1, 50].

Найважливішою вимогою до наочної допомоги є виховний і розвивальний її характер. Наочність, яку використовує вчитель, повинна: сприяти активізації пізнавальних здібностей дітей, розвитку їхнього мислення й мовлення, стійкої уваги, пам'яті, спостережливості; удосконалювати аналітико-синтетичні вміння порівнювати, узагальнювати, доводити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, проводити аналогію, формувати творчі здібності, самостійність і навички самоконтролю тощо. Знання всіх розглянутих вимог до наочності допоможе усунути недоліки, що часто зустрічаються при використанні її на уроках [3, 72].

Отже, знання всіх розглянутих видів наочності допоможе молодшому школяреві, мислення якого ще відрізняється конкретно-образним характером, засвоїти мовні явища і факти, стимулювати пізнавальну і творчу активність, розвивати інтерес до навчання.

Список використаної літератури:

1. Коломінова О. О. Формування англомовної лексичної компетенції / О.О. Коломінова. – К.: 2005. – № 2. – С.48–51.
2. Ніколаєва С. Ю. та інші. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 1999. – С. 100–120.
3. Побединська С. Є. З досвіду навчання учнів старших класів розуміння лексики / С. Є. Побединська // Методика викладання ін. мови. – М.: Наука, – 2003. – С. 68–73.

Науковий керівник: викладач К. В. Дворова

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Н. С. Костіцина

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Література та художнє слово завжди були одним із основних засобів вибудови людиною культури, історії і життя в цілому. Важливість вивчення літератури різних країн в різні періоди їх існування в школі зумовлює спрямування зусиль вчителя на

формування в учнів адекватної картини світу, розуміння закономірностей впливу історичних подій на людину та суспільство, виховання естетичного смаку.

Актуальність цієї роботи визначається необхідністю пошуку шляхів формування особистості учня, його мовленнєвої і читацької культури та вміння критично мислити.

Мета роботи – пошук шляхів формування читацьких компетентностей учнів; формування уважного читача з розвиненими творчими, розумовими, пізнавальними здібностями, який у процесі роботи над твором, максимально наближаючись до авторського задуму, готовий до критичної, виваженої оцінки.

Дослідженням вищезазначеного питання займалися українські та зарубіжні філологи й літературознавці, серед яких В. Є. Халізев, Л. О. Кудрявцева, Н. М. Соколов та інші. Не зважаючи на велику кількість методичних розробок з окресленого питання, проблема формування читацької компетентності учнів на сьогодні залишається відкритою.

Читацька культура школярів є істотним показником духовного потенціалу суспільства, що підтверджується чисельними соціальними опитуваннями. На початку 2013 року компанія Research & Branding Group встановила, що більше половини українців (51 %) взагалі не читають книг. Серед тих, хто читає, 18 % робить це майже щодня. Ще одна компанія – pro.mova – у 2014 році виявила 88,3 % респондентів, що читають хоча б щось; 57,9 % стверджують, що за останній рік прочитали як мінімум одну книгу (щоправда, 10 % з цієї групи не змогли пригадати назви останньої прочитаної книги). За даними pro.mova, 2/3 респондентів високо оцінили роль сім'ї та школи у формуванні читацьких звичок. При цьому респонденти, народжені після 1984 р., віддають пріоритет саме впливу родини, а народжені до 1984 – впливу школи [4].

Сформувати в учнів читацькі компетентності учитель зможе у процесі комплексного вирішення таких завдань:

- зацікавити учнів читанням;
- розвивати цей інтерес до створення постійної потреби у читанні;
- навчити дітей обирати літературу, враховуючи вікові та особистісні інтереси;
- створити належні психолого-педагогічні умови школярам для сприйняття розуміння та оцінки прочитаного;
- забезпечити певні знання учнів із теорії та історії літератури та літературної критики;
- формувати в них навички аналізу художнього твору;
- організовувати дослідницьку роботу школярів;
- розвивати їхнє усне та писемне мовлення;
- працювати над постійним удосконаленням естетичного смаку учнів [3, 15].

Читацькі уміння виховуються протягом усього життя, але фундаментом організації та розвитку читацької діяльності людини разом із родинним вихованням мають стати шкільні уроки читання в початковій школі та літератури у середній та старшій школі. Проблема читання завжди була і лишається актуальною. Від перших вмінь складання слів в процесі читання до складання власних творів, вчитель повинен допомогти учням підніматися такими сходами: засвоїти вміння читати, сприйняти прочитане, аналізувати та критично оцінювати, вміти читати між рядками, висловлювати власну думку, формулювати гіпотези та висновки, використовувати прочитане в життєвих ситуаціях, вміти написати твори, есе [5, 53].

Якщо в молодших класах вчитель прагне виховати читача, здатного до особистісного сприйняття, чуйного до слова автора, то в середній школі акцент поступово зміщується на освоєння літератури в русі, в контексті культури. І лише в Х-

XI класах школярі починають свідомо ставитися до процесу пізнання фактів мистецтва, що реалізується на уроках інтерпретації та аналізу літературних текстів [2].

Література – мистецтво слова, яке вимагає особливого підходу до її вивчення, своєрідного емоційного та інтелектуального фону. Поєднання читання та інтерактивної форми навчання сприятиме формуванню читацької компетентності учнів за умов сприятливого навчального середовища, активного діалогу з твором письменника та цілеспрямованого педагогічного управління читацькою діяльністю учнів, поетапності підготовки юних читачів; взаємозв'язку теорії та практичної діяльності.

Для досягнення поставлених завдань необхідно:

–залучення до роботи на уроці всіх учнів, участь кожного з них у парних, групових, колективних формах роботи;

–впровадження систематичних розв'язань творчих завдань;

–використання різних засобів і підходів до учня, спрямування його діяльності на досягнення максимально оригінального результату під час виконання завдань, можливість більшої кількості варіантів розв'язання нових проблем, порівняння та зіставлення явищ застосування набутих умінь;

–використання проблемного підходу до вивчення творів [1, 84].

Таким чином, що проблема формування читацьких компетентностей на уроках зарубіжної літератури в школі є комплексним і багатогранним питанням, що й досі вимагає численних досліджень для досягнення поставленого результату – знайти ефективний спосіб всебічного розкриття всіх аспектів літературної освіти для учнів в умовах обмежених ресурсів та часу.

Список використаної літератури:

1. Ісаєва О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів / О. Ісаєва. – К.: Ленвіт, 2000. – 183 с.
2. Сафарян С. Проблеми формування читацької компетенції школярів у світлі сучасного змісту шкільної літературної освіти / С. Сафарян // Всесвітня література. – 2008. – № 10. – С. 14 – 19.
3. Соколов Н. М. Изучение литературных произведений в школе / Н. М. Соколов : Хрест. для студ. филол. фак. пед. вузов / Авт.-сост. В. Ф. Чертов. – М.: Изд.центр «Академия», 1999. – 384 с.
4. Соціологічні дослідження останніх років <http://www.chytomo.com/news/chitacki-zvichki-ukrainciv-sociologichni-doslidzhennya-ostannix-rokiv>
5. Хализев В. Е. Теория литературы: [Учебник для вузов] / В. Е. Хализев. - М.: Высш. школа, 1999. – 400 с.

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент І. В. Богданова

ПЕДАГОГИ И МЕТОДИСТЫ О НЕОБХОДИМОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРК В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ РОДНОМУ ЯЗЫКУ

Е. И. Крюк

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

В изучении языка большую роль играет овладение фразеологическим и паремииологическим богатством. Без овладения пословицами и поговорками невозможно правильное понимание родной речи как в устной, так и в письменной форме. Значение пословиц и поговорок для практического овладения языком обусловлено тем, что многие устойчивые обороты, содержащие эмоционально-экспрессивную оценку фактов, процессов, употребляясь в речи, служат коммуникативными единицами; другие, являясь номинативными единицами, порой незаменимы в обозначении явлений действительности.